

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 204/2024-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného Mgr. Dávidom Jánom Novákom, advokátom, Na Kalvárii 5, Košice, proti postupom Okresného súdu Poprad v konaní sp. zn. 5Tp 45/2023 a Krajského súdu v Prešove v konaní sp. zn. 2Tpo/26/2023 takto

r o z h o d o l :

- Postupmi Krajského súdu v Prešove v konaní sp. zn. 2Tpo/26/2023 a Okresného súdu Poprad v konaní sp. zn. 5Tp 45/2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Krajský súd v Prešove **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupmi všeobecných súdov o jeho návrhu na prepustenie z väzby. Od oboch súdov žiada finančné zadost'učinenie po 3 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ bol 4. júla 2023 zadržaný a nasledujúci deň mu bolo vznesené obvinenie z prečinov nebezpečného vyhrážania a obmedzovania osobnej slobody. Uznesením okresného súdu zo 6. júla 2023 bol z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku vzatý do väzby. Sťažovateľ 23. augusta 2023 požiadal o prepustenie z väzby. Jeho žiadosť bola uznesením okresného súdu z 20. septembra 2023, ktoré bolo jeho obhajcovi doručené 11. októbra 2023, zamietnutá. Na sťažnosť sťažovateľa bolo toto uznesenie okresného súdu z dôvodu, že vo veci nerozhodovala zákonná sudkyňa, zrušené uznesením krajského súdu z 24. októbra 2023. Okresný súd uznesením zo 6. novembra 2023 žiadosť sťažovateľa znova zamietol.

3. Na sťažnosť sťažovateľa, ktorá bola krajskému súdu predložená 27. novembra 2023, krajský súd uznesením z 29. novembra 2023 druhé uznesenie okresného súdu zrušil, prijal jeho písomný sľub a prepustil ho z väzby, ktorú nahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka a sťažovateľovi uložil zákazy a povinnosti. Toto uznesenie podľa ustanovení Trestného poriadku nadobudlo právoplatnosť 29. novembra 2023, a preto krajský súd ústavu na výkon väzby 29. novembra 2023 s príkazom na prepustenie sťažovateľa doručil žiadosť, aby mu bolo doručené po odôvodnení (záhlavie a výrok) vypracované uznesenie z 29. novembra 2023. Sťažovateľ bol v tento deň z väzby prepustený, no časť písomného vyhotovenia uznesenia po poučení o následkoch odopretia jeho prijatia odmietol prevziať. Písomné vyhotovenia uznesenia s odôvodnením krajský súd doručil okresnému súdu 26. januára 2024 a okresný súd dal pokyn doručiť ho sťažovateľovi a jeho obhajcom 14. februára 2024. Obhajcom sťažovateľa bolo uznesenie doručené 14. a 16. februára 2024 a sťažovateľovi 4. marca 2024.

III.

4. Sťažovateľ namieta neprimeranú dĺžku konania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby, keď od jej podania do rozhodnutia okresného súdu uplynuli takmer tri mesiace, čo odporuje požiadavke rýchlosti podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. Taktiež zdôrazňuje neskoré doručenie uznesenia krajského súdu, ktoré mu bolo doručené po troch mesiacoch. Zvýrazňuje, že nebol žiaden dôkaz, ktorý by osvedčoval dôvodnosť vzneseného obvinenia, keď poškodená ešte v auguste 2023 spáchanie skutkov poprela. V tejto súvislosti namieta neprimeranosť zákazu kontaktovať sa s poškodenou a dohľadu probačného a mediačného úradníka.

5. Krajský súd zdôrazňuje dôvodnosť väzby sťažovateľa a odmieta, že by uložené povinnosti a obmedzenia boli neprimerané. Je toho názoru, že o sťažnosti sťažovateľa rozhodol v primeranej lehote, no sťažovateľ bezdôvodne odmietol prevziať výrokovú časť uznesenia, v ktorej bol informovaný o nahradení väzby a o primeraných obmedzeniach a povinnostiach. Doručenie výrokovej časti uznesenia považuje za štandardný postup, keďže sťažovateľ sa tak mohol oboznámiť s dôvodmi prepustenia z väzby a uloženými povinnosťami. Krajský súd odkazuje na judikatúru ústavného a najvyššieho súdu, podľa ktorej po prepustení z výkonu väzby prestávajú ďalej plynúť lehoty jej trvania, ďalej nedochádza k obmedzovaniu osobnej slobody a po prepustení sťažovateľa už nešlo o väzobnú vec. Preto uznesenie nebolo potrebné vyhotoviť do desiatich pracovných dní (II. ÚS 616/2016). Okresný súd uviedol, že vo veci konal bez zbytočných prietáhov.

IV.

6. Obsahom základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy je ustanovenie, podľa ktorého osobu možno do väzby vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Z ústavy a rovnako aj z dohovoru vyplýva, že každé obmedzenie osobnej slobody väzbou môže nastať len z dôvodov ustanovených zákonom. Preto úprava obsiahnutá v Trestnom poriadku je integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 315/06). Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby takéto rozhodnutia boli založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08). Vo veciach týkajúcich sa požiadavky neodkladnosti a urýchlenia rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby platí, že aj keď sa jednotlivé lehoty posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú týmto požiadavkám (napr. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03).

7. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) je vo vzťahu k čl. 5 ods. 4 dohovoru nutné zdôrazniť, že zatiaľ čo záruka rýchlosti už nie je relevantná na účely čl. 5 ods. 4 dohovoru po prepustení osoby, záruka účinného prieskumu sa uplatňuje aj potom, keďže osoba, ktorá bola držaná vo väzbe, môže mať legitímny záujem na určení zákonnosti obmedzenia svojej slobody aj po prepustení (Kováčik proti Slovensku, rozsudok z 29. 11. 2011, sťažnosť č. 50903/06, bod 77; Osmanović proti Chorvátsku, rozsudok zo 6. 11. 2012, sťažnosť č. 67604/10, bod 49). Rozhodnutie o zákonnosti môže mať vplyv konkrétne na „*vymáhateľné právo na odškodnenie*“ podľa čl. 5 ods. 5 dohovoru (S.T.S. proti Holandsku, rozsudok zo 7. 6. 2011, sťažnosť č. 277/05, bod 61). Článok 5 ods. 4 dohovoru nezaväzuje členské štáty, aby zriadili opravnú inštanciu na prieskum návrhov na prepustenie z väzby, no ak však štát zriadi takýto systém, odhládnuť od určitých obmedzení vyplývajúcich z charakteru inštančného postupu, musí osobe vo väzbe poskytovať rovnaké garancie, aké čl. 5 ods. 4 dohovoru poskytuje v prvej inštancii (Toth proti Rakúsku, rozsudok z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 11894/85). Aj pre opravné prostriedky preto platí požiadavka praktickej efektivity (Poghosyan proti Arménsku, rozsudok z 20. 12. 2011, sťažnosť č. 44068/07).

8. Porušenie čl. 5 ods. 4 dohovoru konštatoval ESLP napríklad v prípade Bezicheri proti Taliansku (rozsudok z 25. 10. 1989, sťažnosť č. 11400/85), keď dospel k záveru, že rozhodnutie o žiadosti o prepustenie z vyšetrovacej väzby na slobodu po päť a pol mesiaci nespĺňa požiadavky odseku 4, pričom argument, že prieťah bol zapríčinený nadmerným pracovným zaťažením sudcu, považoval za irelevantný.

9. Podstatou námietok sťažovateľa je predovšetkým neprimeraná dĺžka konania o jeho prepustení z väzby, ako aj spôsob a dĺžka doručenia uznesenia krajského súdu z 29. novembra 2023. Vo vzťahu k dĺžke konania o prepustení z väzby je nutné zdôrazniť konštatovanie krajského súdu v uznesení z 24. októbra 2023, že vo veci nekonala zákonná sudkyňa. Uvedená skutočnosť mala zjavný vplyv na celkovú dĺžku konania o prepustení z väzby, ktoré napokon do momentu prepustenia sťažovateľa trvalo viac než tri mesiace. Hoci krajský súd napravil pochybenie v zložení súdu, šlo o aspekt, ktorý predĺžil konanie bez pričinenia sťažovateľa.

10. K spôsobu doručenia čiastkového a úplného znenia uznesenia z 29. novembra 2023, ako aj k dobe, ktorá uplynula medzi vyhlásením a doručením, je nutné uviesť, že krajský súd ďalej nerozvádza dôvod, pre ktorý bolo uznesenie s odôvodnením doručené okresnému súdu až so značným odstupom takmer dvoch mesiacov od prepustenia sťažovateľa. Krajský súd pritom zdôrazňuje, že uznesenie nemusel aj s odôvodnením vyhotoviť v lehote desiatich pracovných dní. Vzhľadom na primerané použitie § 172 Trestného poriadku je potrebné poznamenať, že krajský súd nedoručil v plnom znení svoje rozhodnutie ani do tridsiatich pracovných dní, pričom zo spisu nie je zrejmé, že by predseda súdu povolil dlhšiu lehotu a upovedomil o tom strany. Uvedená lehota neprestala plynúť doručením skrátenej formy sťažovateľovi 29. novembra 2023.

11. Z ustanovení Trestného poriadku plynie nutnosť, aby uznesenie obsahovalo okrem iných náležitostí aj odôvodnenie. Sťažovateľ sa tak bez úplného znenia uznesenia s odôvodnením nemohol dozvedieť, prečo považoval súd za preukázané, že dôvody väzby aj naďalej existujú, v čom sa zmenila skutková alebo právna situácia, že došlo k nahradeniu väzby dohľadom, ako aj to, prečo trval na konkrétnych povinnostiach a obmedzeniach. Sťažovateľ preto nemohol podať ani kvalifikovaný návrh v zmysle § 82 ods. 2 Trestného poriadku, aby niektoré alebo všetky povinnosti a obmedzenia boli zrušené alebo zmenené. Sťažovateľ bol síce prepustený na slobodu, avšak vzhľadom na pokračujúcu dôvodnosť trestného stíhania a existenciu väzobných dôvodov zostal na svojich právach aj naďalej obmedzený. Sťažovateľ sa až z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu dozvedel, že jeho žiadosť o prepustenie z väzby v časti týkajúcej sa toho, že u neho ďalej dôvody väzby nie sú, nie je dôvodná.

12. Sťažovateľ čiastočne prispel k neštandardnému postupu, pretože pokiaľ by neodmietol prevziať uznesenie v skrátenom znení, dozvedel by sa aspoň o rozsahu povinností a obmedzení, ktoré mu uložil krajský súd. Aj napriek tomu však s ohľadom na dlhé rozhodovanie o prepustení z väzby, vyhotovovanie a doručovanie uznesenia z 29. novembra 2023 nemožno postup okresného a krajského súdu hodnotiť inak ako neprimeraný. Postup vyhotovenia a doručenia uznesenia o prepustení z väzby z dôvodu jej nahradenia možno považovať za skončený až doručením uznesenia s odôvodnením. K tomu v prípade sťažovateľa došlo až po približne dva a pol mesiaci po jeho prepustení z väzby a po takmer pol roku od podania jeho žiadosti o prepustenie. Postupmi okresného a krajského súdu preto došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. Je ústavne neudržateľné, aby o žiadosti o prepustenie z väzby bolo právoplatne rozhodnuté po uplynutí viac ako troch mesiacov od jej podania. Rovnako je ústavne neudržateľné, aby sa obvinený o tom, že súdy zastávajú názor, že u neho ďalej dôvody väzby trvajú, dozvedel z odôvodnenia uznesenia krajského súdu, ktoré mu bolo odoslané až po uplynutí takmer pol roka od podania jeho žiadosti o prepustenie z väzby.

13. Vzhľadom na to, že sťažovateľ bol prepustený na slobodu v rovnaký deň ako bolo vyhlásené uznesenie krajského súdu, konštatovanie porušenia jeho ústavných práv postačuje pre nápravu už ukončeného protiústavného postupu okresného a krajského súdu, a nie je preto nevyhnutné navyše sťažovateľovi priznávať aj finančné zadosťučinenie.

V.

14. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli právnym zastúpením a ktorých výška 856,75 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) predstavuje 713,96 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu